

Nr 9

Av herr **Huss**, *angående utarbetande av förslag till en stadga om allmänna vatten- och avloppsledningar.*

I den av föregående års riksdag antagna lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (SFS nr 314) har spørgsmålet om de med dylika anläggningar förenade sanitära frågorna tillgodosetts på ett utomordentligt knapphändigt sätt. Det säges härom inte mer än vad som står i inledningen till 4 § att "allmän vatten- och avloppsanläggning skall utföras med tillbörlig hänsyn till allmänna sanitära intressen och i övrigt på det sätt dess ändamål kräver". Lika allmänt hållna och oklara i fråga om den konkreta innebörden är bestämmelserna om vatten- och avloppsledning i såväl nuvarande hälsovårdsstadga som i det vilande förslaget till ny hälsovårdsstadga (SOU 1953: 31). I sistnämnda förslag heter det sålunda i 59 §: "Avloppsledning skall, vare sig den är belägen inom eller utom byggnad, vara så anordnad samt så underhållas och skötas, att sanitär olägenhet ej uppstår." Och i 58 § i samma förslag medges liksom f. n. är fallet utledande av avloppsvatten i marken allenast efter anmälan till hälsovårdsnämnden och detta även inom stadsplanelagt område.

Frågan om förorening av grundvatten genom vattenfördärvande oljor (bensin, brännolja o. d.) har upptagits av vattenvårdskommittén och befinner sig f. n. under remissbehandling. Detta spørgsmål ävensom det därmed sammanhängande spørgsmålet om förorening av grundvatten genom flytande orenlighet har i detta sammanhang en mera perifer betydelse men dock ett visst intresse så till vida, att vattenledning här skyddas genom en föreskrift, att utomhus nedgrävd behållare för brännolja, bensin o. d. ej får läggas på närmare avstånd än 5 m från vattenledning eller brunn och att avlopp för flytande orenlighet i marken dels endast får ske efter ansökan hos och tillstånd av vederbörande hälsovårdsnämnd, dels att sådant avlopp under inga förhållanden får läggas på närmare avstånd än 3 m från vattenledning eller brunn.

Det finns emellertid många andra, mera centrala spørgsmål beträffande vatten- och avloppsledningar, som hittills i förvånande ringa grad uppmärksamrats av statsmakterna och föranlett överväganden och föreskrifter till skydd mot förorening av dricksvatten i vattenledningar.

Sedan gammalt har, framför allt givetvis av ekonomiska skäl, vatten- och avloppsledningar i gator lagts i samma vertikalschakt, vattenledningen överst och avloppsledningen någon meter därunder med några dm för-

skjutning i sidled. Av olika skäl blir fyllningen omkring avloppsrören förr eller senare mer eller mindre förorenad. Dels är skarvarna mellan segmenten i en avloppsledning ofta bristfälligt utförda och dels är själva avloppsrören icke sällan av otillfredsställande kvalitet, varigenom avloppsvattnet småningom kan sippra ut genom rören. Anledningen till att bristfälliga rör fortfarande kommer till användning kommer nedan att närmare belysas.

Av de nu nämnda med avloppsledningar förenade olägenheterna följer givetvis, att i samma schakt förlagda vattenledningsrör utsätts för föroreningsrisk. Under nuvarande förhållanden torde denna risk inte vara särdeles stor, eftersom övertryck råder i vattenledningen. Med föroreningsriskerna ökas avsevärt, då vattenledningarna utsätts för rörbrott, vilket företrädesvis förekommer under den kalla årstiden på grund av det ökade trycket på rören av trafiken på den frusna gatumarken. I Stockholm t. ex. lär man årligen räkna med omkring 100 rörbrott. Det är uppenbart, att en lagning av dessa rörbrott inte kan ske utan att förorenad jord inkommer i vattenledningsrören.

Ett flertal iakttagelser har gjorts, som talar för en spridning av polio-smitta genom vattenledningsvatten, som förorenats av avloppsvatten. Särskilt professor C. Kling, tidigare föreståndare för statens bakteriologiska laboratorium, jämte medarbetare har ägnat denna fråga ett intensivt studium. I flera publikationer (t. ex. *Acta pathologica, supplementum* 54, 1944 och *La Presse Medicale*, nr 73, 1947) har de framlagt resultaten av sina studier. Polioepidemierna i Katrineholm 1944 och i Halmstad samma år analyseras och påvisas ha en utbredning, som i huvudsak sammanfaller med speciella huvudledningar av vattenledningen. Av särskild betydelse torde professor Klings iakttagelse vara, att bakteriehalten kan vara mycket varierande i olika delar av ett vattenledningsnät och att därför de nu gällande och i det nya hälsovårdsstadgeförslaget återupptagna bestämmelserna om kontroll av vattnet i allmän vattenledning icke kan anses bebyggande.

Om alltså frågan om ett alltför nära grannskap mellan vatten- och avloppsledningar kräver ett allvarligt övervägande och möjligen bör regleras genom särskilda föreskrifter, är det många andra spørsmål inom detta område, som ännu icke blivit föremål för särskilda av statsmakterna utfärdade föreskrifter.

I det föregående har antytts olägenheterna av att bestämmelser saknas rörande en tillfredsställande beskaffenhet hos avloppsrör. Normer för sådana rör har fastställts av Svenska kommunaltekniska föreningen år 1949. Det finns emellertid inget tvång för vederbörande drätselkammare eller avloppschef att följa dessa normer. Ofta nog accepterar man de anbud,

som är billigast i pris, men som inte svarar mot normerna. För fullgoda rör medger föreningen en s. k. S-märkning. Det är emellertid ingalunda regel, att man anskaffar S-märkta rör.

Härtill kommer, att det ännu saknas officiella dylika bestämmelser rörande handhavandet av de med vatten- och avloppsväsendet förenade åtgärderna inom kommunerna. I regel regleras dessa frågor av kommunalt antagna stadgar eller reglementen för vatten- och avloppsverken och av föreskrifter för de kommunalt antagna entreprenörerna. Ett av Svenska kommunaltekniska föreningen fastställt normalreglemente har i många fall inte föranlett ändringar i tidigare antagna reglementen.

En särskild anledning till bekymmer utgör den f. n. i det närmaste oreglerade inkopplingen i vatten- och avloppsnäten av disk- och tvättmaskiner, som inte med säkerhet är konstruerade så, att det finns garanti mot förorening av vattenledningsnätet genom återsugning till detta nät av förorenat vatten. Svenska kommunaltekniska föreningens prövningsnämnd har åtagit sig att utöva kontroll över maskiner av detta slag och att med särskilt märke förse sådana maskiner, som visat sig vara godkännbara. Kontrollen är dock inte obligatorisk och det förefinns en inte ogrundad uppfattning att de tillverkare, som undandrar sig kontrollen, har särskild anledning antaga, att deras fabrikat inte skulle bli godkända.

Det möter inga svårigheter att nämna även andra till detta område hörande spörsmål, som skulle behöva bli föremål för utredning och reglering, såsom t. ex. förbud mot överledning mellan samhällets vattenledning och enskild sådan, när båda finns representerade inom samma fastighet. Tappkran till båda systemen bör bl. a. inte få finnas i samma rum.

De argument, som nu av mig framförts, torde ganska tydligt ge vid handen, att den år 1955 antagna avloppslagen behöver kompletteras med en avloppsstadga, som meddelar närmare bestämmelser inom detta av officiella och tvingande föreskrifter hittills alltför litet berörda område.

Med stöd av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vattenvårdskommitténs uppgift måtte utvidgas till att omfatta även uppdrag att framlägga förslag till en stadga om allmänna vatten- och avloppsledningar eller att alternativt en särskild kommitté måtte tillsättas med uppgift att utarbeta förslag i nu nämnt syfte.

Stockholm den 17 januari 1956

Ragnar Huss